

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

נושא השבוע: אמונה

פרשת
לך-לך

מבית
שבת טיש

מתוך הספר
"מדות טיש"
שיצא לאור
על-ידי
פרשות השבוע

משבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

שתי דרכים ישנן כדי להגיע אל האמונה בה' ובהשגחתו, על-ידי חקירות והוכחות המובנות בשכל, או על-ידי תמימות ואמונה פשוטה בלב. בדרך הראשונה הלכו חלק מגדולי ישראל בדורות הראשונים, ובהם בעל "חובות הלבבות" והרמב"ם, אולם בדורות אחרונים הדרך הנכונה היא להאמין בפשיטות ובתמימות, כמו שכתוב החזון אי"ש באגרתו: "אם-כי העקרים של אמונות ודעות המקבלות וקבועות לנו, יסדתם בעמק החקמה ומחקר המדעי, אבל הדרך הישרה לפנינו היא ללכת בתם-לב ולהאמין אמונה שלמה ופשוטה, וחובתנו להתרחק מחקר ולאמת בלבבנו את העקרים הפשוטים השגור בפי-כל פה-פה כהדיוט". וכך באר החידושי הר"ם את צמד המלים "אמת ואמונה", שעקר האמונה אינה חלק העוסק במחשבה בלבד ושוכנת בפה, אלא עקר האמונה שוכנת בלב, והיא כה קבועה בלבנו עד שאינו יכול לסבך אחרת. ומסביר בכה את הסבה, מדוע עסקו הראשונים בחקר האמונה, לא בגלל שהדבר היה מספק בלבם חלילה, אלא שרצו לברר את הדבר גם על-פי השכל, כדי שיקבע הדבר בלבם בבהירות. ואוסף, שמאז התגלה ספר הזוהר הקדוש ושאר הספרים הקדושים, אין עוד צורך להגיע אל החקירות הללו, כי בכל אדם מישראל תקועה בפנימיות לבבו נקדת האמת והאמונה. וידועים דבריו של הבעל-שם-טוב ואמר: "אחרי כל ההשגות והמדרגות, הנני תמים ומאמין באמונה פשוטה". וכך היה אומר נינו, רבי נחמן מברסלב: "עקר האמונה היא בלב, וצריכים לעמל שהיא תתפשט בכל האיברים".

"ראש לכל המאמינים" הוא אברהם אבינו עליו השלום, כלשון מדרש 'לקח טוב', ועליו דרשו את הפסוק 'תשווי מראש אמונה' - 'זה אברהם, ואמרו: "עד שלא בא אברהם אבינו לעולם, כפי-כול לא היה הקב"ה מלך אלא על השמים, אבל משבא אברהם אבינו המליכו על השמים ועל הארץ". ודרשו חז"ל את הפסוק בפרשתנו: "והאמן בה' ויחשבה לו צדקה", שלא ידש אברהם אבינו את העולם הזה והעולם הבא, אלא בזכות האמונה שהאמין בה'. ואף כאשר התגלה הקב"ה למשה רבנו, אמר לו: "וארא אל-אברהם" שהוא אבי האמונה והאמה הישראלית, ודרשו דורשי רשומות את התבות הללו שהן בגימטריה תפ"ז כמנין התבות 'אמונה שלמה' וכמנין התבות 'הוי"ה אתכם', כי כאשר יש באדם אמונה שלמה בקב"ה, אזי זוכה להשגחה מיחדת מפורום וה' אתו. אמונתו של אברהם אבינו פשוטה ותמה היתה, בלי חקירה וכלי שכל אנושי, ועליו נאמר "התהלך לפני ה' והיה תמים", ולכן נאמר אצלו "והאמן בה'" חסר יו"ד, "כי היה מאמין בלי חקמה וחקירה, שעל-ידי זה כל-רוחות שבעולם לא יזיו אותו ממוקומו", כמו שכתב בעל "תפארת שמואל" מאלפסנדר. ומקבל בשם הרבי ר' זושא מאנפולי, ששמע מרבי שמואל מוורחוביבסק, שמסר לו את מה ששמע מרבו הבעל-שם-טוב, כי בדרך האחרון טרם ביאת המשיח, יסתלקו כל האותות והמופתים והנסים הגלויים הפמשיכים את-לב האדם לעבודת ה', ולא תהיה תקומה לאדם מישראל אלא רק אם יאחו את-עצמו באמונה פשוטה. וכך היה רבי משה מקברין מפרש את הפסוק "ולגדלתו אין חקר", שאת גדלתו של הקב"ה אין להשיג בחקירה מדעית, אלא באמונה. ובשם צדיקי בית לכוביץ נמסר, שאפילו בעת שהיודי אינו מרגיש בראוי את האמונה בלבנו, צריך לדעת ולהאמין שבכל זאת משרשת האמונה בדמו, ומורשה היא לנו מאבותינו שבפנימיות נפשו יש-בו אמונה. "כי יהודי צריך להאמין אשר בפנימיות נפשו מאמין הוא, ורק עבים מכסים בו את אור אמונתו ולא יפל הנופל ברוחו". ואף הנחת תפלין באה כנגד ראש ונגד הלב, להשריש את האמונה בלב ובמוח. ועל-פי יסוד זה, מתבארים דברי שלמה המלך בשיר השירים, המתאר את הקב"ה כ"משגיח מן החלונות מצייץ מן החתכים". ולכאורה הדברים סותרים זה את זה, אם הוא משגיח מן החלונות, למה צריך להציץ בין החתכים? אלא שהפסוק מדבר על שתי צורות של הנהגת הקב"ה את עולמו ובתקופות שונות בעם-ישראל. בתקופת האבות והשבתים, ובפרט כאשר צאו בני ישראל ממצרים, ראו בני ישראל נסים גלויים מעל לדרך הטבע, ואז הקב"ה צפה בהם בבחינת "משגיח מן החלונות", הנסים היו גלויים וכל-שפחה או ילד קטן ראו את יד ה' בכל-רגע. אולם בתקופתנו, אנו מנהיגים על-ידי הקב"ה בדרך של "מצייץ מן החתכים", כאשר יש עלינו השגחה פרטית על-כל צעד ושעל, אולם אין אנו רואים את הנסים באופן גלוי ונכר כמו שראו אבותינו במצרים. אולם, מוטלת עלינו החובה לפקח עינים ולהתבונן בהשגחת הבורא עלינו ובאהבתו, ולהאמין בו באמונה פשוטה ואיתנה, ואז נגלה שאנו צריכים להודות לו על-כל רגע ורגע, ועל-כל נשימה ונשימה. וגם אם אין אנו רואים את הנסים שעושה עמנו הקב"ה, האמת היא ש"אין בעל-הנס מכיר בנסו", ופעמים רבות נצל האדם מפגעים ומכשולים, ואינו יודע כפה הוא צריך לשמח ולהודות לה' על-כך. ואין אנו צריכים לחפש ולבדוק את הנסים הגדולים כדי להתחזק באמונה פשוטה, כי רק אם נתבונן קצת ונראה איך אנחנו נושמים והולכים, שומעים ומדברים, וכל איברינו פועלים באופן בלתי מסבך, רק על-פי רצון ה', אין לה גס גדול מזה. וכאשר האדם חי באמונה פשוטה כזו שהקב"ה מצייץ עליו מן החתכים ורוצה בטובתו, אז הופכים חיינו להיות כמו חיי גורענו, והוא שמח ומאשר כל-ימיו.

אם מאמינים באמונה שלמה
בהנהגת הבורא יתפרך שמו ובחסדיו
- אזי אין קשיות.
ואם אין מאמינים - אזי אין תרועים...

(רבי יעקב אריה מראדזיין)

נמשל

למה הדבר דומה

כך התמיד האיש במנהגו מדי יום ביומו, בימי שרב כבדים כמו בימי הגשמים, בבקר ובערב, יום ולילה לא ישבת. חידו נצחי היה נסוה על פניו, והרגשה של קרת רוח מרבה היתה ממלאת אותו כל פעם מחדש. מה הפרוש? הרי כלם נוסעים בגללי, אני זה שפוקד עליהם לנסע, והם נוסעים. הפלא ופלא! כל המערכת הענקית של רבבות המכונניות העולים לירושלים ויורדים ממנה, מוטלות על כתפיו השחוחות, וכי קל הדבר בעיניכם? הרי זה תפקיד ראשון במעלה וחשוב מאין כמוהו, ומה הפלא שהאיש חש כמלאך בגודל. במשך הזמן, הספיקו רב הנהגים כבר להפיר את השוטה המסכן, שדעתו כה התבלעה עליו, עד שמנה את עצמו לשוטר תנועה המנוט את התנועה כלה, ובכל פעם שהיו עוברים על פניו, היו מגחכים מלוא הפה ומתבדחים על חשבוננו של הפסיל המפלג. אולם הלה ברב כסילותו, היה מפרש את לעגם של הנהגים, כחייכים של עדיד ודבון, והם באו כמים בקרב וכתשמן בעצמותיו. ברבות הימים, הפך האיש להיות אבן מאבניה של ירושלים, עצם מעצמיה ובשר מבשרה, עד שלעגת זקנותו, פאשר האיש הלך ונחלש, וחדל מתפקידו הקבוע, חשו העוברים ושבים פאלו נעקר אין רב פארות מהמקום, ובמקום נפער חלל גדול. ועד יומו האחרון בגיל זקנה ושיבה, היה האיש משכנע בכל נימי נפשו, כי הוא זה שהציל את ירושלים מחרבן וכליה, פאשר במסירותו הגדולה ובחריצותו העצומה, הצליח להשליט סדר ומשטר, דבר דבר על אפניו, ובלעדיו תבוא על העיר בוקה ומבוקה ומבלקקה...

הנמשל

"מוני ורבותי", כך היה ממשיך המגיד הירושלמי הנודע רבי שלום שבדרון לומר, לאחר שהיה מספר ספור זה, שהתרחש גם במוציאות בירושלים שלפני שנות דור, והוא פדרפו תבל עמו את השיחות שנשא מדי שבת והיו לשם דבר, כמספר בספר "קול חוצב". "כלנו מגחכים על השוטה המפלג הזה, שהיה בטוח כל ימיו כי הוא עמד ונוט את ירושלים כלה, ובלעדיו לא היו כלם מוצאים את ידיהם ורגליהם. אולם כלנו בעצם מתנהגים בדיוק כמו אותו אויל מגחך. כל ימי חייו, עומד האיש הלא משגע, ומדמה לעצמו 'אני מננט ואני מנהיג'. הוא יוצר ובונה, משקיע וטורח, ומשכנע כל הזמן כי הוא זה שעושה הכל, ואת כל ההצלחות זוקף לעצמו. אבל אינו מבין שדומה הוא לאותו שוטה המסמן לרכבים לנסע, ולא מבין שמעליו עומד רמזור גבוה, שמאיר באור יקרות בצבעים שונים, והתנועה מתנהלת על פיו. כך עומד הקב"ה על גפיו של האדם ומנוט את העולם כלה. הבריאות נוסעת, החיים זורמים, הפרנסה מגיעה בדרכים נפלאות, והכל מתנהל באופן מופתי. אלפי פרטים אצים להם בקלחת הפרטית, והאיש רק עומד ועושה עם היד 'סע', 'סע', ובטפשותו מתו לעצמו ובטוח במאה אחוזים שהכל זה הוא..." אולם אדם שיש בו אמונה תמימה ופשטה בקב"ה, מבין אל נכון שהכל מתנהל מאתו ותבנה, ואין הוא אלא שליחו של הקב"ה כדי להוציא את הדברים אל הפעל, ואין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים.

כלם הכירו אותו באותם ימים רחוקים, ויש עדן תושבים ותיקים בירושלים שאזכרים אותו היטב עד היום. דמותו הצנומה, שפכל שנקפו השנים, הלכה ונעשתה שחוחה וכפופה יותר, הפכה להיות חלק בלתי נפרד מהכניסה לירושלים. מדי יום, בקיץ ובחורף, בשרב ובגשם, עמד על משמרתו בדבקות מעוררת השתאואת, ובצע את 'תפקידו' במסירות. בימי עליומו, היה נראה כאחד האדם, אלא שמהו השתבש בדרה, והשבוש גרם לכה, שגם דעתו השתבשה עליו מעט. בתחלה היו אלו מעשי משובה קטנים ופעוטים, שעדין לא הדליקו נורות אזהרה בקרב בני משפחתו של האיש, אולם מיום ליום הבינו כלם, כי מהו חמור קרה. הסובבים החלו לחפש דרכים כיצד לטפל בו ולסייע לו לחזור אל העולם השפוי, אולם היה זה מאחר מדי. לאט לאט הלכה השמועה והתפשטה, וכלם השתתפו בצער המשפחה המכבדת, שנגאלצה להתמודד עם העבדה המצערת, כי בינתו של בנם יקירם שהיה מעתד לגדולות, הסתתרה, והוא הפך להיות למשל ולשנינה. נערים צעירים חסרי רסן הפכוהו ללעג וקלס, התלו והתקלסו בו, ולעגו למשפחתו.

יום אחד, טיל האיש ברחובות ירושלים, ורגליו הוליכוהו בדרה הראשית, הפובילה אל מחוץ לעיר. צעד השוטה את הדרה הארקה לצדי הכביש הסואן, ועקב בהשתאואת אחר הנחש המתפתל שיצרו מאות הרכבים שהשתרכו בפקק הנצחי ביציאה מירושלים. וכשהגיע אל הצמת הראשי, בו השתלבו הרכבים העולים לירושלמה, עם הרכבים היוצאים ממנה או עושים את דרכם אל השכונות שבירכתי העיר, נפיערו עיניו בתדהמה. מראה המכונניות הרבות באזור אחד, דמה בעיניו למקעת מפתלת ואחזת תזזית, המתנועעת ללא הרף מתוך רעש והמלה. "פה אשב כי אונתיה", החליט האיש וקם. ומאז אותו יום, היה מידענו משכים קום, חובש כובע רחב שולים לראשו, כדי להגן על עצמו מפני השמש הקופחת, שאין נסתר מחמתה, נוטל עמו בצקלונו מעט מזון ומים כדי להשיב את נפשו, ויוצא לדרכו הארקה אל הכניסה הפובילה אל ירושלים. שעה ארקה היה צועד בדרכו, כשהוא חדור שליחות, וחש כאחד שמחזיק על כתפיו השחוחות עולם ומלואו. היטב ידע את גדל האחריות המוטלת עליו, ואת דרכו אל היעד עשה מתוך התמסרות ודבקות במטרה. מיד עם הגיעו, נעמד האיש מלוא קומתו בצדי הכביש, והחל לנוט ביד אפון את התנועה הסואנת בכביש. חבוש בכובעו בקיץ, וחמוש במטריה בחורף, עמד האיש במשך היום כלו ברציפות, כמעט ללא מנוחה ובלי להרשות לעצמו לצאת להפסקה, וכוון את התנועה כלה. בעינו האחת עקב אחר הרמזור, והמתין בקצר רוח להתחלפותו מאדם לרק. ומיד פאשר התאפשרה התנועה בכביש, נעמד בגאון והחל לנופף בידיו במרץ: "סע, סע!" הכריז בקול, וסמן לנהגים להתקדם בנסיעתם. ללא לאות המשיך לנופף בידיו זמן מה, עד ששוב התחלפו האורות ברמזור, ויחד עם המכונניות שנעמדו, עצר גם הוא לפוש מעט. ומיד פאשר שב הרמזור ורצד בגון הירק, החלו המכונניות לנסע שוב, וכמוהו על פי הוראותיו של מידענו, שעמד וסמן בידיו בתנועות זרו, וכלם ציתו להוראותיו ללא עוררין...

מִדְּבַר

הַלְכוּת וְהַלְיוֹת

וגם לדרוש ולחקור מציאותו ותבונה ולדבק בבחינות אורו ותבונה שמו, והיותו המוחה את כל. (רבי שלמה מלוצ'ק)

• האמונה האמתית לא תבוא ואינה יכולה לבוא מעצמה, בלי דרכי העבודה והעיין להשיגה. כאשר האדם חי בהרגליו וטבעיו, אזי הם המושלים וכחם רב להקנות ללב הרגשה למה שהעין רואה, ותו לא. איך יעמדו ידיעות אמונות קלוטות בדרך עראי נגד פחות אלה, כל העבודה לבנות האמונה על-יסודות ולהתמיד במחשבה על-זה, להרחיק את המפריעים ולבטלם. (רבי יחזקאל לוינשטיין)

• צריך להתפלל על-אמונה, ואני אומר בתפלת 'אלקי, נצור': 'ותן בלבי אמונה והכנעה וענוה'. (רבי פינחס מקוריין)

• עקר שלמות האמונה הוא כשחזק באמונתו מאד מחמת שקבלה מאבותיו, ואף אם יאמרו לו כל החקירות שבעולם לסתור את האמונה, לא ישמע אליהם כלל, רק יהיה חזק באמונתו מצד קבלת אבותיו, רק בשביל שלא תהא אמונתו מצות אנשים מלמדה, על-כן הוא מעמיק בדתו ושכלו גם-כן להאיר ולחזק את האמונה ביותר, בכך שתהא אמונתו שלמה ובאהבה גמורה. (ליקוטי יקרים)

• מה שהציב השם ותבונה עולם הזה גון הנראה שהארץ נתן לבני-אדם, שהבחירה החפשית ביד האדם, שיקראו הפעולות הטובות על-שם האדם, והאדם יקבל שכרו בעזבו עניני עולם הזה ויפיר שלה הארץ ומלאכה. ואם יהיה זאת בהתגלות, לא יהיה נקרא יגיע כפיך. (מי השילוח)

• יהי תמיד בשמחה, ויחשב ויאמין באמונה שלמה שהשכינה אצלו ושוקרת אותו, והוא מקשר בבוא ותבונה והבורא ותבונה מקשר בו בכל-איבריו וכחותיו. והוא מסתפל על הבורא והבורא מסתפל בו, והבורא יכול לעשות כל-מה שהוא רוצה. ובו ותבונה משרשים כל-הטובות והדינים שיש בעולם, שבכל-דבר יש שפעו והיותו, ואין אני בוטח ומתקרא רק מקננו. (צוואת הריב"ש)

• האדם כשקם ממטתו, אזי צריך לרחץ תכף, הינו בתחלה צריך לקבל עליו מלכות שמים להאמין באמונה שלמה שיש בורא ברוך הוא על-כל-העולמות. (קדושת לוי)

• כאשר האדם סומך את-עצמו על השם ותבונה, אזי הוא נושע באופן שלא עולה על-דעתו. (רבי פינחס מקוריין)

• סגלה לפרנסה טובה, לומר בכל-יום לאתחיל התפלה את שלשה עשר עקרי האמונה. (מדרש פינחס)

• יסוד היסודות ועמוד החכמות, ידע שיש שם מצוי ראשון, והוא מציא כל-הנמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם, לא נמצאו אלא מאמתת המצא. והעקרים שאנו צריכים להאמין בהם בידיעת הבורא ארבעה, והם: שהוא מצוי, ושהוא אחד, ושאינו גוף ולא כח בגוף, ושהעולם חדש והקב"ה חדש. (הרמב"ם ופירושו)

• מצות עשה להאמין, שאותו אשר נתן לנו את-התורה בהר סיני, על-ידי משה רבנו עליו השלום, הוא אשר הוציאנו ממצרים. והוא שאמר "אנכי ה' אלקיך אשר הוציאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". (סמ"ג)

• ידוע לכל, כי אמונה זו היא יסוד הדת, ומי שאינו מאמין בזה הוא פוטר בעקר ואין לו חלק בישראל. והיא נהגת בכל-מקום ובכל-עת ורגע, וכל-ימי האדם חייב להעמיק מחשבתו בכך. (ספר החינוך)

• אי-אפשר להיות בוטח, אם לא יהיה מאמין. והאמונה באל ותבונה היא שביאורו להיות בוטח, כי מתוך שמאמין בבורא, מבין כי הצלחתו בין בעולם הזה בין העולם הבא, הכל בא מקונו, ואין אחר זולתו, אז הוא נותן אל-לבו לבטח עליו ולא-הבה אותו בכל-לבבו. (ראשית חכמה)

• עקר אמונת ישראל הוא, שהקב"ה מחדש בכל-יום תמיד מעשה בראשית. ופירש "תמיד" - בכל-רגע, שלא כדברי הכופרים שאומרים, שהקב"ה נתן בשעת הבריאה קיים לטבע, רק בני ישראל מאמינים כי השגחת הקב"ה בכל-שעה על-כל-הבריאה בכלל ובפרט, ולכן יכול להתהפך הטבע על-פי עבודת האדם לקב"ה ונעשה מטמא - טהור. (שפת אמת)

• יסוד האמונה, שלא יהיה אצלו הדבר בספק ויהיה מקשקש בו איזה קשיה וספק, רק שיהיה הדבר אלו לודאי ויהיה לו לבדו ולא-יבא זרים יגיעו. (סור מרע)

• צריך להזהר מאד שלא להביט כלל בספרים המדברים בחקירת האמונה, כי הם מזיקים ופוגמים מאד את האמונה הקדושה. וכבר מבאר זה בכמה מקומות, אך צריך לכפל זה כמה פעמים לבל יאבד עולמו ברגע, חס ושלום. ואפילו בספרי חקירה של גדולי ישראל, הוא אסור גדול ללמוד בהם. (שבילי האמונה)

• צריך האדם שיהיו לו שתי הבחינות, אמונה שלמה בבורא ותבונה ובתורתו הקדושה בלי שום פקפוק כלל,

מהלל

מספורי חז"ל

נעשה לטובתו. לפתע הגיע אליהו הנביא, שהיה נראה כאחד השירים, התניצב לפני המלך ואמר: "אולי עפר זה אינו כה פשוט כפי שהוא נראה, אלא הוא מאותו עפר שאתו הצליח אברהם אבינו לניצח את ארבעת המלכים, כאשר זרק עליהם עפר כזה והוא התהפך להיות חרבות וספינים, שנאמר 'תן כעפר חרבו כקש נדף קשתו'". באותה תקופה, הייתה מזינה אחת שהמלך נסה לכבשה ולא הצליח, כי היו שם גבורים גדולים והמלך לא הצליח להכניעם. שלח המלך מהעפר שהיה בארזו של נחום, ולמרה הפלא התרחש הניס והעפר הפך להיות לכלי נשק ובאמצעותו הצליח המלך לכבש את המדינה. שמח המלך על המתנה הנפלאה שקבל, וצוה לשריו למלא את הארזו של נחום באבנים טובות ומרגליות לאות הוקרה, ושלחו בכבוד רב לבייתו. בדרך, לן נחום באותו מלון שבו נגנב אוצרו, וכשראוהו בני המקום הרמאים ושמעו על הכבוד הרב שזכה לקבל מהמלך, התפלאו ושאלו: "איזו מתנה הביאת למלך, שהוא כה כבד אותך ושלם לך בעין יפה?" ספר להם נחום את ספור העפר, והרמאים ברב כסילותם חשבו, שהעפר שבביתם הוא בעל הסגלה הנפלאה הזו. מה עשו? החריבו את כל ביתם, והביאו למלך ארזים שלמים עם העפר שהיה בביתם. בדק המלך את העפר, וכשראה שהוא עפר רגיל ואין בו את הסגלה שהייתה לעפרו של נחום, שכן רק בזכות נחום שהיה בעל אמונה תמימה נעשה הניס הגדול, והמלך צוה להרגם כגמולם. (מסכת תענית)

לפני שנים רבות, חי איש אחד שהיה חכם גדול וממחה בתקמת הכוכבים והמזלות. שנים רבות חקר האיש את הנהגת העולם והגיע למסקנה, כי הדת היהודית היא האמתית, ולכן התגרר והחל לקיים מצוות, וללמוד תורה פיהודי מבטן ומלדה. יום אחד, נאלץ האיש לנסע למקום רחוק, וכדרכו בדק בכוכבים לראות מה יהיה עתידו. לצערו גלה החכם על פי הכוכבים, כי סכנה גדולה אורבת לו בדרך והוא עלול לההרג בדרך. התעצב האיש אל לבו, אך לפתע התחזק וקרא: "הרי עובתי את כל ההכמות הטבעיות והפכתי להיות יהודי מאמין! מה יש לי לפחד מכל האמונות הללו? הרי בוטח אני בקב"ה והוא בודאי יעשה לי ניס!" לא התחס האיש אל הכוכבים ויצא לדרך, כשהוא חדור אמונה בה' שיצליח בדרך. הלך האיש זמן רב, עד שנקלע ליער מסכן, בו שרצו חיות רעות ששחרו לטרף. כשראו החיות את האיש, רצו להתנפל עליו ולקרעו לגזרים, אך הקב"ה שראה את אמונתו הגדולה, עשה לו ניס ושלח אל המקום חמור. כשראו החיות את החמור, עזבו את האיש ומחרו לטרף את החמור ולא את האיש. נחלץ החכם מהסכנה הגדולה, ואמר: "ודע אני מדוע נפלת לי ידי סכנה, מפני שחיותי בכוכבים ובדקתי את עתידי. וידע אני גם מדוע נצלת בי בדרך ניס, מפני שבפחתי בקב"ה באמונה תמימה, ולכן עשה לי ה' ניס כה גדול והציל אותי מהחיות הטורפות". (ירושלמי מסכת שבת)

התנא רבי עקיבא יצא פעם לדרך ולקח עמו חמור, תרנגול ונר. את החמור לקח כדי שיוכל לרפב עליו ולהניח עליו את חפציו, את התרנגול כדי שיקרא באשמורת הבקר ויעיר אותו ללמוד תורה, ואת הנר כדי שיוכל ללמוד לאורו. לילה אחד, הגיע רבי עקיבא לעיר אחת ובקש ללון שם בליילה, אך בני המקום היו רשעים וסרבו לקיים בו מצות הכנסת אורחים. מה עשה רבי עקיבא? הרים ידיו ואמר: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", דהיינו כל מה שה' עושה רק לטוב הוא עושה, וקבל את הכל באמונה פשוטה בלי שאלות. מחסר ברה, הלך רבי עקיבא ללון מחוץ לעיר. אולם באמצע הלילה הגיעה רוח חזקה וכבתה את הנר הדולק. יחד עם זאת שמע רבי עקיבא קול יללה, ולפתע התנפל חתול גדול וטרף את התרנגול. לא היה די בכך, ואריה הריח את ריח החמור וטרף אותו. נותר רבי עקיבא בודד, ללא חמור, ללא תרנגול וללא נר. יושב הוא בחדר שכה, אך בלבו אמונה תמימה והוא שוב נושא ידיו לשמים ואומר: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד". בבקר השכים רבי עקיבא, נכנס אל העיר ונחרד לגלות, כי בליילה התנפלו שודדים על בני העיר ולקחו את כלם בשבי. אמר רבי עקיבא: "איזה ניס עשה ה' עמדי! אלו היה הנר דולק, או שהתרנגול היה קורא והחמור נוער, היו השודדים לוקחים גם אותי בשבי. ודאי שפלימה שעושה ה' - הוא לטובה". ובספרים תמחו ושאלו, מדוע היה צריך ה' להציל את רבי עקיבא על ידי שהחמור ימות למשול? יכול היה לגזר על החמור שישתק ורבי עקיבא יכול היה להמשיך לרפב עליו ולא ללכת ברגל? אלא שיסוד גדול אנו למדים כאן. כל הניס והישועה באו דוקא לאחר שרבי עקיבא עמד בנפשו הקשה, והאמין בה' גם כשלא הבין את דרכיו. כי כאשר האדם מקבל את מעשי ה' ולא מוהרהר אחריו, ומשגן לעצמו שהכל נעשה לטובה, אז הוא זוכה לישועה גדולה. (מסכת ברכות)

נחום איש ג'ם זו' היה נקרא פן, מפני שעל כל דבר שארע לו, היה אומר 'גם זו' לטובה'. פעם אחת רצו ישראל לשלח מתנה למלך כדי למצא חן בעיניו שיטה חסד לנתניו היהודים, ואמרו: "מי ילך אל המלך?" והחליטו לשלח את נחום איש ג'ם זו', שכן הוא מלמד בנפסים. שלחו בידו ארז מלא אבנים טובות ומרגליות, והוא יצא לדרך הארפה. בדרך נכנס ללון לילה אחד במלון, שבו היו אנשים רשעים ורמאים. הבינו הללו כי בארזו של נחום נמצא אוצר גדול, וחמדו אותו בלבם. מה עשו? רוקנו את הארז בליילה מהרכוש הגדול שבו, ומלאוהו בעפר רב, כדי שנחום לא ירגיש שהארז קל מדי. לא חשד נחום במאומה, והתניצב לפני המלך בארמון המלוכה, ואמר: "אדוני המלך, הבאתי לך מתנה יקרה ששלחו עמי היהודים תושבי מדינתך". פתח נחום את הארז, והנה כלו מלא בעפר וחול. כעס המלך ואמר: "וכי מבקשים היהודים להתל ב'?" ובקש להעניש את נחום בענשים קשים. באותה שעה, נענה נחום ואמר בלחש: "גם זו' לטובה", והאמין באמונה שלמה שהכל

מתפל

אמרות ופתגמים

- "יחל ישראל אל ה' מעתה ועד עולם" - נצטוונו בזה לבטח בקב"ה, וכליזם וזיום וכליעת ועת וכלשעה ושעה, כלמה שצריך לו בין דבר קטן בין דבר גדול, יבטח בקב"ה שיעזר לו על-הדבר ההוא ויזמין לו כל-צרכו. (עבר המלך)
- אמר הפתוב "והבוטח בה' חסד יסובבנו". כלומר, אף אם אינו ראוי מצד עצמו, מדרך הבטחון להמשיך חסד חנם על-הבוטחים בה'. (ספר עיקרים)
- הבוטח בה' אינו דואג ואינו מפחד, כמו שפתוב "הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד". (מצות הבטחון)
- ככל גדול לעבודת הבורא ברוך-הוא, העקר הוא האמונה. ועל-זה היה מזהיר אדוני-קניי הפעל-שם טוב, וזהו שרש לכל-התורה והעבודה. (דגל מחנה אפרים)
- ישראל נגאליו, באמונה שברא ה' יש מאין. (ילקוטי תורה)
- "צדיק ה' בכל-דרכיו" - מי שהוא צדיק ויש-לו התקשרות הבורא, אז "ה' בכל-דרכיו". (בשם הבעש"ט)
- כלל העוולה, פי אין עוד מלבדו, פי הוא העקר בכל-דבר, וכשיאמין בזה באמונה שלמה, לא יהיה צורך לשום עזר, פי ממילא יתקן הכל. (מאור עיניים)
- "אמונים נצר ה'" - מי שרוצה להאמין באמת, נוצר ה' יתברך אותו מלבוא לדעות ואמונות פוזבות, רק לשאב מעמק באר מים חיים אמתיים. (דברי תורה)
- בלי עזר ה' יתברך אי אפשר לעשות שום דבר, אפלו ללכת עד מפתח הבית. (דברי פינחס מקוריץ)
- סתרו ישר, עצתו אמונה, פעלתו אמת - הישר של ה' יתברך נסתר מעינינו, והעצה לזה היא להאמין שפעלתו אמת. (דברי מנחם מענדל מקוצק)
- האמונה מתחודשת אצל האדם בכל-ימים, ועל-ידי האמונה מקבלת הנשמה מאור פנים. (דברי נחמן מברסלב)
- בלי הקב"ה אי-אפשר לעבר אפלו את מפתח הדלת, ועם הקב"ה אפשר אפלו לבקע את-ההים. (דברי מרדכי מלכוויץ)

- "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" - וכי ידו של-משה מגברות ישראל או ידו שזברות עמלק? אלא כל-זמן שמגביה ידיו כלפי מעלה, היו ישראל מסתכלין גם ומאמינים במי שפקד משה לעשות פו, והקב"ה עושה להם נסים וגבורות. כיוצא בו, "עשה לך שרף ושנים אתו עלינס, והיה כל-הנשוא וראה אתו וחי" - וכי נהש מימית ומחיה? אלא כל-זמן שהיה עושה פו היו ישראל מסתכלין בו ומאמינים במי שפקד את-משה לעשות, והקב"ה עושה להם רפואה". (מכילתא)
- "וצדיק באמונתו יחיה" - אפלו צדיק חי העולמים, מאמונתו הוא חי. (קהלת רבה)
- "וארשתיה לי באמונה וידעת אתיה" - אתה מוצא, שאין הגליות מתבנסות אלא בשכר אמונה. וגדולה האמונה לפני מי שאמר והיה העולם, שבשכר האמונה שהאמינו ישראל, שרתה עליהם רוח-הקדש ואמרו שירה. וכן אתה מוצא שלא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות האמונה, ולא ירש אברהם אבינו העולם הזה והעולם הבא אלא בזכות אמונה שהאמין. (ילקוט השע)
- פשם שהנגד מעיד על-האזרה, והדלת על-הנגד והבנין על-הבנאי, כך העולם מעיד על-בוראו. (מדרש תמורה)
- אמר רבי-הונא אמר רב משום רבי מאיר: לעולם יהא אדם רגיל לומר 'כל-דעבדיו מן שמיא, לטב' - 'כל-מה שנעשה מן-השמים, הכל לטובה'. (מסכת ברכות)
- איך הגשמים יורדים אלא בשביל בעלי אמונה, שנאמר "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף, גם-ה' יתן הטוב וארצנו תתן יבולה". (מסכת תענית)
- פי יקר בעיני ללמד עקר מעקרי הדת והאמונה, יותר מכל אשר אלמדהו. (הרמב"ם)
- מצוה לבטח בה' יתברך בכל-לב בכל-עיני העולם, כמפרש בקבלה: "ארוך הגבר אשר יבטח באדם ושם בשור זרעו ומר-ה' יסור לבו". (ספר חרדים)

תקנה בחייו". החזיר לו העני את-כספו ואמר: "חסוּשלוּם! רק איש שוטה עלול להיות מיאש, אבל אני בוטח בה' ומצפה לחסדיו ורחמיו, ומאמין אני שִׁכּוּל להושיעני ממצבי הקשה". הלך העשיר והטמין את סכום הכסף הגדול תחת עץ אחד. עברו ימים, וגלגלו של-העשיר התהפך עליו, עד שנעשה עני מרוד. יום אחד נזכר באוצר שהתביא באדמה, והלך להוציא, אלא ששוטרים תפסוהו וחשדו בו שהוא גנב. הביאוהו לשור שהיה אותו עני, והלה אמר לו: "יודע אתה מי אני? אני אותו עני שחשבת שאין לו תקנה, והנה גלגל ה' את-מזלי והעלה אותי מאשפתות. מעתה תדע שהקב"ה יכול לעזר לכל-אחד וצריך להאמין בו באמונה שלמה. נתן לו השור את-הכסף, והעשיר לשעבר התגורר מאז בביתו של-השור, ולמד ממנו כיצד להיות שמח בחלקו ולבטח בה'. (ספר המעשיות לרבנו נסים גאון)

לפני שנים רבות, חי איש עשיר גדול ולו נכסים רבים. כל מה שלבו חפץ, יכול היה האיש להרשות לעצמו לרכוש, ואולם השמחה לא היתה שרויה במעונו. לא היתה לו משפחה ולא ילדים, ולכן היה האיש בודד ועצוב. חשב האיש: "מה יועיל לי כל-כספי הרב, אם אין לי שמחה? ומה אעשה עם-כל-רכושי לאחר מותי?". יעצו לו שכניו לחלק את-כספו לעניים והאיש החליט לחפש עני בודד, שאין לו תקנה בחייו והוא כבר מיאש ממצבו הקשה, ודוקא לאיש כזה יתן את-כל-רכושו. יצא האיש אל רחובות העיר, פגש עניים רבים, ואולם פלם אמרו לו שיש להם מישוהו שמוסיע להם. לבסוף מצא עני מסכן, כחוש ורוח ובגדיו קרועים. לאיש לא היה בית ולא שדה, וזמן רב לא בא אכל אל-פיו. שמח העשיר, ונתן לעני סכום גדול מאד. התפלא העני, והעשיר הסביר: "החלטתי לתת מכספי לאיש שאין לו

מספר

ספורי צדיקים

בקר על השלחן לכבוד האורחים, אך עוד בטרם הספיקו לטל את ידיהם לסעודה, הופיע השוטר. שוב דפק השוטר במקלו שלש פעמים על השלחן, והסתלק מן הבית בלי לומר דבר. "מה רוצה השוטר?" התענגן הבעל-שם טוב, והיהודי הסביר בשלוה: "השוטר הוא שליחו של הפריץ ממנו אני חוכר את האכסניה. היום הוא היום האחרון לתשלום דמי השכירות אותם טרם שלמתי. הנקישות על השלחן מסמלות את אזהרות הפריץ, והשוטר מופיע בביתי שלש פעמים, כדי להזכיר לי שאשלם את החוב. אם לא אעשה זאת, יופיע השוטר שוב כדי להשליך אותי ואת משפחתי אל-הכלא". נכר שאתה רגוע ושליו, וישלך את הסכום המבקש. גש אפוא אל הפריץ ושלם את חובך, ולאחר-מכן גסב פלנו לסעודה" הצייע הרבי. "אודה על האמת שאין לי בכיסי ולו פרוטה אחת. אך אינני דואג, אני בטוח שבזמנך העולם יעזר לי" השיב בעל האכסניה והמשיך: "הבה נסב לאכל כעת. נותרו עוד שלש שעות עד שהשוטר יופיע שוב". התלמידים הביטו בו בהשתאות, אך לא אמרו דבר. הם ישבו לאכל, כשבבעל הבית מדבר בדברי תורה, ושמוח על ההזדמנות לארח אורחים חשובים כל-כך. בתם הארוחה הופיע השוטר בפעם השלישית. כשהסתלק, סים בעל הבית לסעד את ארוחתו בנחת, ברה ברפת הפזון בכונה, ועמד לצאת מן הבית. "להיכן אתה הולך?" תמה הבעל-שם טוב. "אני נגש אל הפריץ לשלם את חובי" אמר היהודי. "האם כבר השגת את הסכום הדרוש?" "לא. אך אני שם מבטחי בבזמנך העולם". עקבו הבעל-שם טוב ותלמידיו אחר בעל האכסניה שעשה את דרכו במעלה הגבעה אל ביתו של הפריץ. דמותו של בעל האכסניה התרחקה עוד ועוד, כשלהפתע הופיעה עגלה בעקול הדרך ונעצרה לידו. מן העגלה יצא אדם לבוש בהדור, החליף עמו כפוח דברים, שב אל העגלה והמשיך בדרכו. לאחר רגעים אחדים שב לכוון בעל האכסניה, מנה לידיו של בעל האכסניה סכום כסף, והם נפרדו בלחיצת ידיים. התלמידים היו סקרנים לדעת מה ארע. עצרו את האדם ובררו אצלו: "מדוע נתת לבעל האכסניה סכום כסף?" "והלה השיב וספר: "בעל האכסניה הזה מפיך שכר משבח, ובקשתי לרכש ממנו את תוצרת השכר בשנה הקרובה. הוא בקש סכום מסוים, אך אני בקשתי לשלם סכום נמוך מזה, ולפיכך נפרדנו לשלום. אחרי כמה רגעים הגעתי למסקנה, שמוטב לי לעשות עסקים עמו, שכן הוא ידוע כאדם ישר, ולפיכך ספמנו על העסקה והענקתי לו את הסכום שבקש". פנה הבעל-שם טוב לתלמידיו ואמר: "רואים אתם עד כמה גדול כח הבטחון בבזמנך העולם!?" (לחיות אל-סיף האושר)

בספר 'חובת הלבבות', שחברו רבנו בחיי אבן פקודה לפני פתיש מאות שנה, ובו דברי חזק לאמונה ובטחון בקדוש-ברוך-הוא ודרך התחזקות במדות אלו, מובא ספור על אחד החסידים הראשונים שהלך פעם במדבר, וראה שם איש ירא ה' שיטן לבדו תחת העץ. התפלל האיש וישאלו: "כיצד יכול אתה לישן במקום זה, האם אינך מפחד מהאריות השורצים במדבר?" ענה לו האיש: "אני לא מפחד מהאריות, אלא מתבייש מהאלקים שיראה אותי שאני מפחד ממישהו אחר חוץ ממנו". כי האיש היה כה חזק באמונה שהקב"ה שומר עליו בכל מקום, עד שאין שום כח אחר בעולם שיכול להזיק לו, אלא הכל בגזרת הקדוש-ברוך-הוא.

פעם אחת, בראשית ימיו של הבעל-שם טוב הקדוש, היה בעת צרה, כי שונאיו רדפו אחריו. ברח מפניהם והגיע לנהר הגדול שנקרא 'דניסטר', שם הניח את חגורתו ואמר את אחד השמות הקדושים על פי קבלה מעשית, ועבר בשלום את הנהר. בדרך כלל אין משתמשים בשמות קדושים, אולם מפני פקוח נפש לא היתה לו בררה. שנים רבות לאחר מכן התנחם ואמר לעצמו: "מדוע הייתי צריך להשתמש בשם קדוש? למה לא התחזקתי באמונה תמימה בה, כמו שבני ישראל התחזקו באמונה בשעה שעברו את הים בצאתם מארץ מצרים והמים נבקעו להם בים?" הלך הבעל-שם טוב שוב אל הנהר באותו מקום שעבר אז, הניח את חגורתו, התחזק באמונה, ובלי להשתמש בשמות הקדושים, חצה את הנהר והגיע בשלום. אחר כך ספר הבעל-שם טוב את הספור באזני תלמידיו והסביר להם, כי אין לו לאדם להשתמש בשמות הקדושים אלא כאשר חברו נמצא בסכנה. אז אין לו להסס ולעשות את כל יכלתו כדי להציל נפש אחת מישראל, אבל אם האדם עצמו נמצא במצוקה, צריך הוא להתחזק באמונה תמימה ולזכות לישועת ה' כהרף עין. (הבעל-שם טוב)

החסיד רבי יוסף יעב"ץ, שהיה חי בתקופת האינקוויזיציה בספרד, מעיד, כי בשעה שהיהודים העמדו בפני נסיון כבד ומי שרצה להציל את עצמו משורפה בחיים, היה צריך להמיר את דתו ולהפך לנוצרי. ודוקא האנשים התמימים והפשוטים, הם שמסרו נפשם יותר מכל האנשים הנבונים שהגיעו לאמונה בחקירה, כי האמונה הפשוטה השתרשה בהם מאברהם אבינו, ולכן הסכימו למסור את נפשם למען ה'. (אור החיים)

"סע לכפר מסים" נאמר לרבי ישראל בעל-שם טוב מן השמים, "שם תוכל לראות מהו בטחון אמתי בבזמנך העולם". יצא הבעל-שם טוב עם תלמידיו, והתארחו אצל בעל האכסניה שקבל אותם בסבר פנים יפות. למחרת בבקר, באמצע תפלת שחרית, נכנס שוטר אל האכסניה כשבידו מקל. הוא דפק במקלו על השלחן שלש פעמים, ויצא מן הבית. התלמידים לא הבינו מה קרה, אך לא אמרו מאומה. התפללה הסתימה, ובעל הבית ערך ארוחת

ברוך מאד ונעמד מיד להתפלל ולבקש על האברה שיתרפא מחליו. שעה ארבע עמד רבי ברוך והתפלל, אך חש ששערי שמים נעולים ותפלתו לא התקבלה. הלך רבי ברוך להטהר בטבילה לרפואתו של האברה והמשיך בתפלותיו ובהפצרותיו לשמים, ולבסוף קרא: "רבנו של עולם! מאמין אני באמונה שלמה שאברה זה יבריא. אך אל תבייש את אמונותי הגדולה ושלח לו רפואה שלמה". מיד עם סימו דברים אלו, הודיעו לרבי ברוך כי מצבו של האברה משתפר בדרך גס, וחליו הוקל מעליו. שמח רבי ברוך מאד ונסע לביתו, אך המשיך להתענג כל הנית בשלומו של החסיד, והיה שולח את הגבאי שלו לברר אצל אנשים שמגיעים למז'בוז' מאזור מגוריו של האברה, על מצב בריאותו ושלומו הטוב. יום אחד, הגיע אדם אחד אל העיר וכשהגבאי פגש אותו, התענג אצלו על האברה. נאנח האורח ואמר: "אוי ואבוי! אתמול השתתפתי בליתו של האברה החשוב הזה. חליו הכביד עליו ולרופאים לא נותר לעשות מאומה עמו". נבהל הגבאי ורץ מיד לספר לרבי ברוך על פטירתו של האברה, אך כששמע הרבי את הבשורה הפורה, קם וצעק: "אני לא מאמין לדברים אלו, אלו דברי שקר וכזב! השטן מנסה לשלח אלי שלוחים, כדי לבטל ממני את האמונה הפשוטה בקדוש ברוך הוא, אך אני לא נכנע ולא מאמין לו, כי בטוח אני שהאיש חי וקיים, והוא יאריך ימים בבריאות איתנה". כל החסידים שעמדו ליד רבי ברוך התפלאו מאד, אך כשראו את האמונה האיתנה והבטחון החזק של רבם, התחזקו גם הם באמונה, והלכו מיד לחפש אם אנשים נוספים מגיעים מהאזור בו מתגורר האברה כדי לראות מה אתו. ואמנם, לאחר זמן קצר הגיע אדם חשוב תושב פרו של האברה. התענג הגבאי אצל האיש על מצבו של האברה, ולפליאתו נענה, כי מאז שרבי ברוך בקר אצלו, השתפר מצב בריאותו ללא הפר, ועתה הוא בריא לחלוטין, ואף חזר ללמד תורה כמימים ימימה ולעבד את ה' בשמחה ובטוב לבב. הספור גרם לחזק גדול אצל חסידיו של רבי ברוך מז'בוז' במדת האמונה התמימה בה' ובהתחזקות בבטחון מלא בכל מצב שהוא. (בוצינא דנהורא)

כמה מגדולי ישראל העידו על עצמם, שגם לאחר שזכו להגיע לדרגות גבוהות בתורה וידיעת ה', למרות זאת היו מניחים את כל ההשגות שלהם הצדה, והיו נעמדים להתפלל כמו תינוק בן יומו, ומעוררים בלבם את האמונה הפשוטה המש'שת בלב כל אחד ואחד, כפי אשר קבל מאביו ומאמו ומרבותיו, דור אחר דור עד אברהם אבינו עליו השלום, וכך היה הפעל'שם טוב עושה בכל תפלותיו, מתפלל בדבקות ובהתרפקות כבן המתחטא לפני אביו ומתרצה לו. בירושלים שבדור הקודם, התגורר חסיד מפרסם ובעל אמונה יוקדת, ושמו רבי נחום מיאס. תדיר היו רגלים על לשונו דבורי אמונה ובטחון בה' והיה מקבל עליו באהבה כל מה שנגזר עליו מן השמים, בידעו שהכל נעשה בידי אביו האוהב והכל מתנהל בהשגחה פרטית. פעם אחת, קם רבי נחום באמצע הלילה ומכין שחבית היה חשוך ולעת זקנותו התקשה קצת בראיתו, נתקל באחד הפלים היקרים שהיו בביתו והוא נפל ונשבר. הנוק היה גדול, אך במקום להתרגז ולבכות על ההפסד הרב, נעמד רבי נחום ואמר: "ודאי הכריזו עכשו בשמים, שבביתו של רבי נחום מיאס ישבר כלי יקר זה. ואם כן, בשביל מה עלי להצטער על שנשבר הפלי?"

הרי זה מה שנגזר עלי מן השמים ואני מקבל זאת באהבה". ומיד לאחר מכן פנה את שברי הזכוכית והשפית מלבו את כל הענג. בביתו ישן אז בחור צעיר, שסייע לרבי נחום הישיש. הלה ראה את כל מה שקרה ושמע את דבוריו הנפלאים, והדבר נחקק בלבו לכל ימי חייו. (טיב האמונה)

כמה חסידים של רבי צבי אלימלך מדינוב, בעל "בני יששכר", רצו פעם לנסע לרבם, אולם לא היה להם כסף להוצאות הדרך. נתן להם אחד החסידים עצה, היות ובעירם גר עשיר אחד גדול שלא התברך בילדים, ולכן פדאי להשיא לו עצה לנסע אל הרבי לבקש ממנו שיברכו בבנים, ובינתים יסעו עמו החסידים לדינוב. מצאה העצה חן בעיני החסידים, הלכו אל העשיר חשוך הבנים וספרו לו על גדל צדקתו של רבם ועל כחו הגדול בשמים להשפיע עליו ברכה להנשע בידו של קמא. הסכים העשיר וכלם נסעו יחד עמו אל הרבי. כשהגיעו לדינוב, נכנס העשיר אל הרבי וספר לו על צרתו, והרבי ברכו שיצא לבנים קמים. העשיר היה איש פשוט והיתה לו אמונה תמימה בה' ובמשה עבדו, וכיון שהתברך מפי הרבי, האמין בברכה בלב שלם. מיד כשיצא מבית מדרשו של הרבי, הלך אל השוק וראה שם מישהו שמוכר עריסות של תינוקות. אמר העשיר לעצמו: "הרי הרבי ברח אותי שיגיד לי בו, הבה ואקנה עריסה לתינוק שעתיד להוליד לנו". אמר ועשה וחזר לבית המדרש עם עריסה חדשה. פגשו אותו החסידים והתפלאו למה הוא קונה עריסה חדשה, וכשספר להם על אמונתו בדברי הרבי, היו כפחה חסידים שחיוכו על תמימותו, אך כשספרו את הדברים ל"בני יששכר" גער בחסידים ואמר: "תדעו שעל ידי אמונה בלבד אפשר להוריד ישועה מן השמים, אבל אם אדם עושה פעלה ממשית כמו שעשה העשיר הפאמין הזה, שהלה וקנה עריסה לתינוק, אין ספק בלבי שבנדאי ישע בקרוב", וכך היה. (תולדותיו)

רבי נפתלי מרופשיץ היה אומר, שיש שני סוגי אמונה. אחד, מי שהוא מחסר כל ואין לו פרנסה, והוא מאמין בה' שיתן לו את פרנסתו, אך זו היא אמונה פחותה. אולם מי שיש לו כמון רב והוא מצליח בכל אשר הוא פונה, ולמרות זאת הוא מלא באמונה שלמה שהכל מה' ובלעדיו אין לו כלום, זו היא אמונה גדולה, ולאמונה כזו צריך האדם לשאף כל ימיו. (הגש"פ רוטר)

רבי ישראל סלנטר עמד פעם ודרש על מדת הבטחון והאמונה, והאריך בחשיבות הענג שצריך להאמין בה' ולבטח בו בלב שלם. אחרי הדרשה, נגש אליו אדם שהתפרנס כטיח, ושאלו אם נכונים הדברים שאמר בדרשתו. השיב רבי ישראל בחיוב ואמר לו, שאם יבטח בה' באמונה תמימה שימצא לו עשורת אלפים רבל, בנדאי ישיג אותם. הלך הטיח לביתו שמח, עזב את עבודתו וישב כל היום ואמר מזמורי תהלים וצפה שהקב"ה יביא לו את הנסף הרב. עברו ימים ושבעות וכלתה הפרוטה מן הכיס, לא היה להם לאכל לפי הטף, אך הוא היה מלא בבטחון ובאמונה שהכסף יגיע. כאשר ראה האיש בצערם של בני ביתו, הלך לרבי ישראל כדי לשאל אותו מדוע לא התקמה ההבטחה והכסף עדין לא הגיע. הקשיב רבי ישראל בסבלנות לדבריו ואמר לו: "אני עדין מאמין בזה באמונה שלמה ואינני חוזר מאחריותי, אולם אם אין לך סבלנות להמתין שההבטחה

תתקיים מוכן אני לקנות ממך את ההבטחה בהמשך אלפים רבלי חצי מהסכום אותו אתה אמור לקבל". שמח האיש מאד ואמר: "מוכן אני לקבל סכום זה עכשיו במזומן", חייב רבי ישראל ואמר: "אם כן, חזר שוב לעבודתך! כי אם אתה מוכן להחליף את עשרת האלפים בהמשך אלפים בלבד, ספון הוא שאין לך בטחון מלא ולעולם לא תוכל להשיג אותם, כי אם כן, לא היית מותר על סכום גדול שכזה..." (ואני תפילה)

פעם נשא רבי חיים ברים דברים בגדל מדת האמונה והבטחון בה, ובתוך דבריו הביא את מה שספר לו המשגיח רבי יחזקאל אברמסקי, כי כאשר הגלתה אותו ממשלת רוסייה הקומוניסטית לסביר, הגיעו החילים לביתו ללא הודעה מקדמת והשליכוהו אל הרפכת לכוון סביר, בעודו לבוש במעיל בית דק. בחוץ השתוללה סופת שלגים והוא רעד מקור, ללא שום יכלת חמום. לא היה עמו לא ספרים ולא סדור, לא טלית ולא תפילין, הכל נלקח ממנו והוא נשלח בחסר-כל לארץ גזרה. בבקר הראשון בהיותו בסביר, קם בבקר והתכוון לומר "מודה אני לפניך", אולם הוא שקע בהרהורים וחשב לעצמו: "הלא אין לי פה שום דבר שאני יכול להודות עליו לה' יתברך, אין לי אפילו טלית ותפילין, ומה אעשה?" אולם אז התעשת וקרא ברב התלהבות: "אכן אין לי כלום, את הכל לקחו ממני הרשעים, אולם את אמונתך בה' יתברך לא יכלו ולא יוכלו לקחת ממני לעולם, ועל-זה אני קורא בעז ואומר 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים', על מה? על פי דברי אמונתך, על האמונה שיש לי בך!" לאחור שחרורו של רבי יחזקאל בדרך גס, נפגש בפולין עם האדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש, ספר לו על גלותו הקשה בסביר ועל-כך שהאמונה שהתחזק בה בהיותו בגיא צלמות, התרגש הרי"צ ואמר: "בשביל להשיג אמונה פה איתנה, היה פדאי כלהסבל וכל הצרות שעברו עלינו בגלות, והכל היה פדאי גם לי לסבל קשות כדי לשמע דברי אמונה פה חזקים ואיתנים". (סיפורים חסידיים)

מטבעו, היה רבי יחזקאל אברמסקי רגיש מאד לצנזר, וכאשר היה יושב בשיבתו, גם אם היו רק פותחים חלון, היה מצטנן ונזכר למשכב. לתלמידיו ספר, כי פשהה ילד היו צריכים ללנות אותו ללמודים בת"ת, פשהה עטוף בשמיכת פוך, כדי שלא יצטנן. רבי יחזקאל שהה בסביר במשך שנה וחצי, וכך ספר לתלמידיו: פאשר נכנסתי בשערי סביר

וראיתי את השלג והקר העז, עמדת ואתי לבנור העולם, הרי אמרו חז"ל, שהכל בידי שמים חוץ מצנינים פחים. דהינו ההצטננות תלויה במעשי האדם והוא צריך לשמור על עצמו, אבל עכשו אני לא יכול לשמור על עצמי מהקר, שכן אני נמצא פאן בסביר בגלות. מתפלל אני לפניך ה', שתשמר עלי מהקר העז ותגן על פריאותי שלא יצטנן חלילה. סיים רבי יחזקאל ואמר לתלמידיו: "הקר בסביר היה קשה מנשוא. לעתים היה גם הדם קופא והיו צריכים לרוץ בכל הכח כדי להתחמם, ואני הייתי שם ללא מעיל וללא נעלים, וראה זה פלא: לא הצטננתי שם אפילו פעם אחת, במשך שנה וחצי!" כיצד קרה הדבר? כי כאשר האדם מגיע למסקנה ברורה שאין לו להשען אלא על אביו שבשמים, אזי הקב"ה לוקח אותו תחת חסותו הקלאה. (מלך ביזיון)

בעיר ברנוביץ', התגורר יהודי פשר בשם ר' מוטל קופילוביץ, שהיה עני מרוד והתקשה למצא פרנסה כדי לכלכל את בני משפחתו הרבים. פעם אחת, לא היה לו אפילו פרוטה אחת להוצאות שבת, והדבר היה כבר ביום חמישי בלילה. ביתו היה ריקם מכל, והוא ידע שבשבת יצטרכו הוא וכל בני ביתו לרעב ממש, ויאלצו להתענות ולצום בשבת קדש. אולם ר' מוטל לא התנאש מהאמונה בה', וישב בביתו להמתין שפא תזדמן לו איזו עבודה או מלאכה לעשות, כדי שיכל להרויח סכום מעט לרכישת מזון לשבת קדש. ישב עד שעה מאחרת בלילה, כשהוא מצפה בכליון עינים לישועת ה', וקנה שיזמינהו לתקן איזה דבר שגשבר ויקבל שכר על-כך, אולם כבר הגיעה שעת חצות הלילה ואף אחד לא פנה אליו. כשראה ר' מוטל שהגיעה כבר חצות הלילה, קם ממקומו ואמר באנחה: "רבנו של-עולם, אם רוצה אתה שניצו ונתענה בשבת קדש, הריני מקבל זאת באהבה", ופנה לישן על-יצונו. באותו זמן בדיקה, התפוצץ הצנור הראשי של בית המרחץ העירוני, ומיד רצו לביתו של ר' מוטל כדי להזמין לתקן את הצנור. קם ר' מוטל ממטתו, הלך אל בית המרחץ ועבד שעה ארבה כדי לתקן את הצנור השבור. בסיומו את מלאכתו, קבל את שכרו ומוזה קנה את צרכי מאכלי השבת לבני ביתו. מעשה זה ספר ה'נתיבות שלום" מסלונאים, והוסיף ואמר: "דעו לכם, כי מכח אמונתו הגדולה של ר' מוטל וקבלת הדין באהבה, מן הראוי היה שהצנור ישבר לפרנסתו, ולא רק צנור אחד בלבד. כי אמונה כזו, יש בכחה לבקע רקיעים". (מסוד שיה חסידיים)

ממלכה

שאלו התלמידים את רבם: "חז"ל דרשו את הפסוק שבתוכחת ירמיה 'ואני עזבו ואת תורת לא שמרו, ואמרו, 'הלואי אותי עזבו ותורת שמרו'. והדבר מפליא, הכיצד עולות בקנה אחד עזיבת ה' ושמירת תורתו"? השיב הרב ואמר: "מאמר זה חל על המשפילים, הפילוסופים והחקרנים למיניהם, שלהם אמר הקב"ה, 'הלואי יניחו לי ויחדלו לחטט בי בחקירותיהם, וישמרו את תורתך באמונה פשוטה'..."

פעם ספרו ל"חתי"ם סופר" על אדם אחד, שהוא בקי בתורה אך דעותיו פסולות ונכבזות ומזלזל הוא בתורת הנסתה. הגיב ה"חתי"ם סופר" ואמר מיד: "חזקה היא, שמי שאומר בנגלה שאין הוא מאמין בנסתה, ספן הוא, שבנסתה אין הוא מאמין בנגלה"...

פעם, פגש השד"ר הנודע מירושלים רבי יעקב ספיר, את המשפיל פרוץ סמוולנסקין, שבכתבהעת שלו 'השחר', הפיץ את דעותיו ההרסניות והשקפותיו הפסולות. הזכיר לו רבי יעקב את ימי נעוריו, בהם התחנך על-כרפי התורה ועשה חיל בלמודיו, ועתה הקדיח את-התבשילו, עזב מקור מים חיים לחצב בארות נשברים. "בוא וראה מה ביני ובינך", אמר לו רבי יעקב בלעג, "מה יכתבו על-מצבתי לאחר מותי? פה-נטמן בעל אבן ספיר'. ואילו אתה במיתתך, יכתבו על-מצבתך 'פה-נטמן בעל קבורת חמור'..." נבא רבי יעקב ולא ידע מה-נבא. שכן סמוולנסקין מת בחטף בהיותו בן ארבעים ושלוש בלבד פשהה עני וחסר-כל, ותחלה לא הונחה אפילו מצבה על-קברו.

רגיל היה רבי מרדכי מלכוביץ' לומר: "אלו היינו מאמינים באמונה שלמה בביאת המשיח, לא היה אדם מצניע את-ספר הקינות מתשעה באב לתשעה באב..."